

ոյնպէս, ինչպէս յետոյ կարգուեցաւ Յազիկը թագիկը Առաջնու Ըստու Տրդին: Գելքիկի հանձն այն գուարութիւնն թէ Ըստու Ք. որ 810 մի ձանձ էր, Տիրանի մահուսն ժամանակ գեռ շափահաս որդի չէր կիսոր ունենալ, մենք համար ալ նշանակութիւն բանի որ յաջդայսոնիք Տիրանի ժամանակը՝ միշտ չիմայ եղածէն շատ աւելի գոհացոցիւ կիրագիր, որոշէ:

Փաւաստոփ Բիշ-Ղանդացիք առեցնուած ական անուան գալուվ (Գելքիր էջ 115 և) մասնաւոր թէ արդեւք հոս ալ շնունջ շխմիւթիւնն չէ կիսոր տեղ ունեցած բայս, ինչպէս Եւաքրիոն (Chron. Armen. 1 35, 21 Schoene:) „et exercitum persecutus in Byzantinorum urbem injecit“, որ Գուտաշիք Պրկոպիոսի (de aedif. p. 4—5 p. 254—56) վրոյ յենալ Յիշանտն կ'ուղղէ, կամ որիշ խօսքերով չէ կիսոր Փաւաստոփ Հայոց Յիշան (Աժան) քաղաքն ըլլալ:

Աւրիշ կետերու պիսի գանձամ Ադդէիք զրոյցին ծագման ու պատմաթեան վայ գրեիք մէկ յօդուածին մէջ:

Լ Ե Գ Ո Ւ Ա Ր Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Հ Ա Խ Ո Ւ Ժ Ա Ռ Ո Ւ Ց Թ Բ Ո Ւ Ն Ս Ւ Լ Ո Ւ Ն Ի Բ Ա Ց Հ Ա Խ Ո Ւ Ց
Գ Ո Ւ Ն Ո Ւ Կ Ո Ւ Ն Բ Ո Ւ Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

“Կ'արծէ որ ամէն հայ բանակը ուշադրութիւն դարձնէ գաւառական բարբառներու վայ, որովհետեւ կարելի է կու դայ որ մը այն ժամանակին որ ասոնց պէտքը զգ ալի ըլլայ եւ մը հայկան դրահանութեանն ու հայ երգունի զարդացման նպաստու:”, Զերպատուական “Հանգամարտայի այս քանի մը տողեն, ինչպէս նաեւ այն հանգամանքն որ՝ թերթիս մեծարդոյ ընթերցողներէն ոմակը անշուշտ ասիթ ունին Թրանսիլվանից Հայոց վրայ Խոսող երկասիրութիւններ՝ ընթերունուլ եւ ասոնց մէջ տեղ աեղ Թրանսիլվանից ազգացնոց յատուկ գաւառական շեղունի քանի մը բեկորներուն հանդիպիլ, զի՞ւ այս արդէն գրեթէ մոռացութեան անշնդին մէջ ընկղզմած գաւառաբարբառն նշխարքները հաւաքել ու հայ բանասիրութեամբ զբաղու-

1 Հանես Ամօրեայ, 1895 էջ 183:

2 Հայուն ու նէկնամակ պրուենիք թուզի, վասն պիտույքնեան հայ ուղց Թրանսիլվանիա թերթին: 1788: — Հայուն եւ նմանակ պրուենիք թուզի: շարացած է Հայունացն Թրանսիլվանիա: 1834: — Ենթեցական երգարան, ի պէտո Հայոց Թրանսիլվանից, 1889: — Հայոց Ենթեցական պայուն Թրանսիլվանից, 1680—1779: ի Հ. Գրիգոր Ա. Գովկինի: 1893: — Թրանսիլվանիա Հայոց Մեռապատիք կամ Նկարագրի Կերպոց Հայունացք, ի դրէ եւ ի պատմես, ի Հ. Գրիգոր Ա. Գովկինի: 1896: Ամէն ալ Ահենան պատմես:

Ներուն ծախօթացընել գրդեցին: Բախտաւոր կը համարիմ ինք զննու պայօք, որ ըստ բազմա դիմի խուզարկութիւններս արդիկնքի առաջնորդելով՝ Ներկայիւս մեր այս գաւառականին բառերէն հնաւեալներուն մէջ այլուրբենական կարգա Պունջը մը կրնամ մեծարդոյ բանասէր լընթելցողներուն հազորդել:

Դիմութիւն է որ այս բառերուն մեծագոյն մասը թուզը-թամաք, վալաբական, լատինական, հունգարական եւ այլ ծագումն ունին. ես այս յօդուածին մէջ գաւառական բառերուն գրաւոր հայերէն լեզուն մէջ համապատասխանող իմաստը գնելէն զատ՝ ուրիշ լեզուն առաջներուն զիմաց նյոյ լեզուի ձեւերն ալ կը դնեմ:

Ա.

Արեդիւք	(Հայ. appetitus) ախորժակ:
Արէնվագ անել	(Հայ. appellare) բողոքել:
Արէն թէ	թրսել թէ:
Աղպար	(պարութուուք. բակ, գաւիթ-ապար)
Աղդրել	(թուզը-պարուք վշտացընել:
Աղդրովէլ	մար-)
Արէս	զիւ:
Աթա	(թաթ. աթա, հայր:
Ալէս	արդ. միայն:
Ալիզէլ	այլ եւո, գար-ձեալ, նորէն:
Ալոյ, աղալոյ	(թուզը.) տեր:
Ալոյս	եղանայք:
Ալէկնայիւլ	զգուանալ:
Ալէնիկի	աղանձի:
Ալոաց	մծ պահճու:
Ամաբ	(թուզը.) արդեօք:
Ամէնը	ասկայն:
Ամինովը	ամէնով, ամէն:
Ալլիկ	այլ եւ զարձեալ:
Ալին թուրքանիր	այնապահ:
Անդունիւլ (անա-	ուշանալ:
գնի)	
Անդունիցնել	ուշացընել:
Անթիսակ	անթի տակ:
Անժումը	ան ասեն, ան ժամանակ:
Անի	անլի, անաղի:
Անիսարէն	(թուզ. գտար) այնշափ:
Անիսարմթու-	(թուզ. գըսմէթ-) գժախտառու-
թին	թին:
Անկաջ	անանձ:
Անկարիսյ	արաց որոշեալ
	ժամանակի մէջ
	մարմունքը:
Անտարտ	(թուզ. տէրտ.) անհոգ:
Անտէնը	անդիի աշխարհք:
Ապէլ	առապալել:

Ապղել	թողուց, արձա- կել:	նշանագրերու գտիչն է, եւ այն՝ հայ նշանա- գրերը հնաբեկն ետքը, չի կնար ըմբռնուիլ
Աջակողել	ազուսաւ:	թէ ինձև Մեսրոպ նոր նշանագրեր ստեղծեց եւ հայ նշանագրերը ըստուաւ Արացոց ալ, մանաւ- անդ որ երկու լեզուաց բաղադայներն իրարու-
Առջնատ	աջակողիլ:	հետ նյոյն են: Ըսկէ կը հետեւի որ Արացիկ ալ Հայոց պէս Հարկ է որ հին գիր մ'ունեցած ըլլան, եւ ինչպէս որ Մեսրոպ Հայոց՝ Դամիե- նին ըստուած նշանագրերու պարզապէս բա- րենորդոցն եղան, նյոյնպէս Արաց ալ նշանա- գրերը բարեփոխած է միայն, Հեղինակը կը ըստայ ապացուցանել որ այս հին գիրը՝ արա- մեական պյրբենարանն մէկ ճիշզաւորութիւնն է եւ Ք. Յ. Երրորդ գարուն կազմուած է: Եւ որովհիս ետք սեմական պյրբենարանն վլայ աւել- ցուած գրելով վլացերեն եւ Հայերէն գրերուն ամենեւին նմանութիւն չընին, ասկէ կը հետեւի որ Մեսրոպայ ժամանակները Արաց նշանագրերն արգէն լիովին զարգացած էին: Ըստ այսմ Արաց աւանդութիւնը՝ որ նշանագրոց գործածութեան սկիզբը՝ Փառնաւազ թագաւ- որին կու տայ, իրաւացի կ'երեւայ, բայց ներ- մուռնաւած գիրը՝ միւս դրաւուն չէր, այլ արամեական պյրբենարանը: — Ծամօթ է արգէն որ Հելլերշ- ման իսկ պայս նշանագրերուն Մեսրոպայ ձեռքօք նշանագրութիւն չընդունիր:
Առջակողել	(արհաւիրը)	հայոց առջակողիլ:
Առուածառ	(Թուրք. գրտուր)	այսապէս:
Ասկից ինաւան		ասկից ետքը:
Ասոյ ետեւանց		անիկ ետքը:
Աստէն		այս աշխարհնք:
Ավերիլէ		միխոլ, շապյլ:
Աստաթ	(արր. - Թուրք.)	աստաթոթիւն:
Ասէն		այնպէս ալ, ա- նանի ալ:
Ասիսոր	(Թուրք. գրտուր)	այնչափ:
Արդարենզ		արդարիւզ, կա- լուր:
Արժանատ		առէն Արժանատ:
Արժնատակօր	(վալ., arenda- toru)	վարձառուու:
Արթմանե		քսակի, պայու- սակ:
Արծաթ		փերիրին:
Արմեսոր	(վալ., armasa- riu)	յոլիստակ:
Արտայ	(Թուրք. արտապաշ.)	կոտք:
Ափառառաւ		ափառառաւ, զըզ- չուլ, ցառիլ, խցաւ:
(Հայունալիլ):		սածու վութօնան

ЧЕРКАСІЯ

1. Գործադիրության մասին պահանջումներ

1. Գ. բանվերու (Վ. բաց) էնքը: Պրոֆ Ֆր. Միլլեկը՝ «Վեհնանյիշի Գիտութեանց ճնմարանին», փիլիսոփայական-պատմական նիստին Ներկայացուց Տայիս Ծին յօդուած մը, յորում հեղինակը կը շնայ ապացուցանել որ վաց (Քաջազնութիւն) (վենուրգական դիրը) շաւուր (քաշանամական դիրը) ըստած էն յառաջ եկած է, եւ թէ այս դիրը հայ նշանադրութեան հետ նմանութիւն մը ունի, եւ այս կրնայ հայերեն աւանդութեան նշանութիւնը մասամբ իւլիք հաստատել: Բայց եթէ Մերորպ, կրու հեղինակը, ըստ հայ աւանդութեան վաց

1. Պրօֆ. Մառ: «Արձագանիք մեջ կը կոր-
դանիք: Պետքը բրուգից մեջ դրում են, «Ամենա-
մշշէց ազրի բնիքը իմանում ենք, որ մայրապաշտ-
քիս հայոց ազգի բրաբնձնիք պ. Նիկողայ Մառը՝
Համալսարքի վերջնդրությունը համարակալ է իւր պաշ-
տօնից և մինչ օրս ոչ ոք փախարինում ենան: Դրաքննարանին ներկայացրած բոլոր ձեռագիրները
մասնել են առանց քննութեան եւ ահա երից
ամիսի եւ, որ պատճենահանին թիրթերի թրամակի շնչն
առաջացաւ»: Պրօֆ. Մառին հայ գրականութեան
մասաւաց ծառայութեանները նախըսդեռ մեծ
ցա պիտի պատճեան այս լւորը, քանի որ երկային
ժամանակներ ի վեր հրաւագագիր իւր Պրօֆեսորը, եւ
այս է անտարկազմ իւր համարակալ պատճեանը:
Հայութիք փաստիք պաշտօնիքի իւ մասն ենք որ արժա-
նաւոր յանդր են, եւ Պրօֆեսորին առաջնութեան: